

KAWRAL FEEWDE E JAM, E DEWRAL MALINKOOBE
KEBAANGAL E LEY GOLLEEJI GADAADI LEY
KAALDAL ALJE

Puɗɗirka

Minen yimbe Gofornaman Mali kaɗum e Pelle yimbe wobbe siɗɗindimbe talkuru hollitooru golleeji kaanudɗi wadeede jenne 24 juliye 2014, laatiibe humiibe e dewrital ngal;

Minen nootiibe batu Alje hono no wiira e ley golleeji kaaldal caawiɗi ley talkuru kawral tonngaandu Alje yalla kawral kuubungal duumotoongal, dimoowal jam, jifoowal baasiiji goodudɗi saahal ley Mali, nokku mo yoga wi'ata Asawad;

- Min njettii Aljeri sanne ko ardii e ley suroore ndee koo, kaɗum e Waalde Humaniinde Deental Jawdi Leyɗe Afiriki Keettude Hiinaange wiyeteende CEDEAO, Waalde Humaniinde Deental Leyɗe Afiriki wiyeteende UA, Naason Ini (NU), Waalde Humaniinde Deental Leyɗe Eropu wiheteende UE kaɗum e Waalde Koperaason islamik wiyeteende OCI, Burkina Faso, Moritani, Nijeer, Nijeriya kaɗum e Cad, tawaabe e suroore ndee;

Min njaakitiima alhaaliiji goodudɗi ley Mali dɗi kaɗum e torraaji gaɗooji wakkati e wakkati fuu ley nokkuure Saahal ley Mali;

Min anniyaama timminde faa laaba fey sabaabuujɗi boneejɗi goodudɗi joonin dɗi, kaɗum e yirwinde dewrital nokkuuji leyɗi ndii fuu dow anndal taarikiiɗi kollitoowal Mali yo leyɗi ngootiri ndi siiji keewɗi ndeenti ley mum;

Min taylorii duu leydi ndii ana waawi dartineede dow deental jamaa fuu,
e dow sariyaaji kesi di peccataa ndi, dowlantoodi keewal siiji e neesuuji,
anndudi alhaaliiji leydi ndii ngaldaa banngal mbaaka, kebal e neesu;

Min anndii nokku Saahal ley Mali oo ana haani yirwineede law law, no
haaniri e banngal kebal, neddaaku e neesu;

Min anndii duu laamu nokku Saahal ley Mali oo ana haani haybude
neesuuji booydi goodudi toon dii, mbaaka leydi ndii e torraaji booydi
tiinnudi nguurndam jamaa e ley nokku oo;

Min anndii duu ndeenaagu ana haani wartireede e ley nokku oo no
yaawiri fuu, yirwingol jam e ndeenaagu, dartingol laamu, laabal golleeji,
reenugol hakkeoji bibbe-aadama, jukkugol e sariyaaji, jukkugol ngol
toonooobe fuu ana kaani jokkeede;

Min anndii jaakkohaaku kanum e toonanngeoji bondi ana ngoodi
hakkunde leyde dee;

Min dowlaniima sariyaaji leyde Afiriki kanum e leyde adunaaru keertaadi;

Min njeggitaali duu kawral gadanoongal ngal kanum e tiiddallaaji kebaadi
ley gollee oo dii ;

Min kawrii e dow ko woni ley doo koo:

TIITOONDE I: SARDIJI, AADIJI E ASULU SARIYAAJI FEEWDE E TIMMINGOL DUUMOTOONGOL BAASI OO

TUMMBITERE I: Sardiji e Aadiji

Sariyaawol 1: Pelle kumiide e dewrital ngal dee kollitii ana downtanii sardiji talkuru hollitooru golleeji kaanufi wadeede gondi do ley doo dii:

- a) Yarranagol pati jamaa Mali seera, pati leydi ndii seera, pati laamu mayri seenndee, ndi heddoroo no ndi laamoraan nii, pati fay gooto torree kammari diina mum ;
- b) Anndugol e yirwingol keewal neesuuji e haalaaji, daranagol ko homo fuu waawi wafande leydi ndii banngal moyyere iwde rewbe faa yottaade e sukaabe;
- c) Daranagol jamaa leydi ndii, kanum e kabaaruuji homo fuu, ley laamu kayboowo homo fuu ko yidi laataade naa hebude;
- d) Yirwingol leydi Mali ndii fuu, faa tawee reeson fuu hebi ko haandi;
- e) Selugol e garjaali, kanum e immingol fitinaaji banngal politiki, kaaldal e kawral tuugee so luuttondiral wadii;
- f) Downtanagol hakkeji bibbe-aadama, ndimaaku, neddaaku kanum e diinaaji mabbe;

- g) habugol e yurkuyurku e rafi jukkugol bonanndaabe;
- h) habugol e teerorismu, tarafik dorogu kanum e bonanndaaji godfi gooduɗi hakkunde leyɗe.

Sariyaawol 2: Pelle ɗee aadiima donnude sariyaaji kawral ngal faa timma ley bernde laabunde, homo fuu e darnde mum ley golle oo.

Sariyaawol 3: Laamu Mali oo daroto hen faa sariyaaji fuu potuɗi bameede ana tabita yalla kawral ngal ana sella , dow anndal pelle ɗee kanum e honnjotoobe golle, subaabe e ley kawral ngal.

Sariyaawol 4: Huunde fuu darnaande ko huubata leydi ndii fuu ley golle ana waawi adoreede saahal ley Mali, tawee walaa fuu ko ɗum bonnata e ko hawraa e dow mum koo. Tawee duu eɗum waawi wadeede e nokkuuje godɗe e ley leydi ndii.

TUMMBITERE 2: Asulu sariyaaji feewde e timmingol duumotoongol baasi oo

Sariyaawol 5: Ngal kawral, faandaa mum yo jibude jam duumotooɗo ley Mali, jam gaddoowo deeyere e ndeenaagu ley badaale ɗee fuu kanum e ley adunaaru nduu fuu . E ley majjum, faa baasi jiffee fey, so wanaa tawee ko woni ɗo ley ɗoo koo, hawraama e dow mum:

Ko wi'etee Asawad

Ko wi'etee ASAWAD koo yo neesu e finaa-tawaa mo yimbe heewbe jeyaabe ley Saahel ley Mali poti e mum. Been yimbe fuu yo bibbe leydi ndii noon. So homo fuu faamirii no wiiraa ɗoo nii, eɗum yafina kaaldal

ngal, tawee biɓɓe leydi ndii ceenndataa, leydi e hoore mum duu feccataa.

Dabareeji piyaadi yalla jam e dewral ana ngarta ley Mali

Hono no fitinaaji dii ngadirta yaa warta mo timmataa hedde Saahal ley Mali nii, edi kaani daraneede banngal politiki. Batu mawɗo ana haani wadeede. Hebe fuu tawee heyaabe mum'en ana mbaawi hawrude hen dow anndal honnjotoobe kawral ngal. Asulu fitinaaji dii fuu yeewtee, biɓɓe leydi ndii bee fuu njoododoo , kaalda. Haala Asawad ana waawi haaleede jenne ndeen. Oon batu hollitinta laawi dewral baawɗi jifude torraaji kiiɗi, yabbiidi. Kanko wuurtinta jam e hoolaare hakkunde biɓɓe leydi faa tawee homo fuu ana heba sago mum. Sariyaaji feewde e jam, e dewral ndarnee dow kawral. Ndeen biɓɓe leydi ndii fuu ngartondirta so baasiji dii fuu njoppee, jam e moyyere njannjinee, jibee faa tekka.

Dabareeji feewde e laamagol lobbol

Caggal dabareeji bamaadi to dow too dii, jifugol fitinaaji dii ana wajimbini laabal laamu kayboowo alhaaliiji hebe fuu, tuugiido ko woni do ley doo koo:

- darnugol gollirde e sariyaaji tuugiidi baale jaaleni keredu, joyyinirteede woteeji, jogiide laamu jaajudo;
- tottugol jamaa oo hawjagol hoore mum ley deen nokkuuje, yalla homo fuu ana heba no hinnoroo hoore mum;
- beydugol hakke yimbe saahal bee ley laamode leydi ndii;

- dōwtanogol sariyaaji leydi dīi faa saroobe e sareteebe ana battondira;
- darnugol deenirde e kaybirde jamaa pawirde e laamu gooto, de hebe fuu yimbe mum tawetee e mum;
- tawdeede yimbe saahal ley Mali bee e reenoobe nokkuuje mum'en dee;
- wartirgol seeda seeda larme e poliisi Mali ley Saahal Mali ;
- darnugol nokku jirwinirde saahal ley Mali jogirde waalde honnjotoonde nde yimbe reeson fuu tawetee e mum kanum e saardiiji keeyaadi jirwinirde , kaybooji neddaaku e neesuui, alhaaliiji kabbiirde e joogarafi, e mbaakaaji wakkati. Laamu waddata jawdi gollirteendi ndii, kanum e faabotoobe wobbe jeyaabe e leyde godde ;
- aadagol baale adunaaru nduu daranaade no golle oo yottoroo kanum e yalla homo fuu ana jokka e sariyaaji dīi no wiiraa e ley kawral ngal nii . Nootagol baale dee banngal politiki, fammingol leyde godde, jawdi, anndal, adirde ;
- heeyagol wakkati konnjorde golleeji dīi fade majji dartaade, nde kawral ngal siɲɲinaa fuu.

TIITOONDE II : KABAARUUJI POLITIKI E GOLLEEJI LAAMU

TUMMBITERE 3 : gollirde laamu e feccitagol leydi

Sariyaawol 6 : Pelle daraniirde kawral ngal dee mbii gollirde e sariyaaji ballooji yimbe Saahal bee ana kaani daranaade ko'e mum'en, gollude

golleeji mum'en no njidiri faa be beydoo taweede e golleeji laamu leydi ndii. Ley majjum hawraama e ko woni do ley doo koo :

Banngal keredu

- reeson fuu tawree asammibile mum joyyiniraado wote jamaa fuu, o hokkatee baawde e jawdi faa heewa, kapum e sariyaaji mum, laamu e kaalisi haandi ;
- jamaa Mali oo kapum e heettube saahal ley Mali bee fuu dalee kinnoo ko'e mum'en banngal laamu ;
- Persidan Asammibile oo subete ley wote jamaa. Kanko laamotoo reeson oo ;
- Serkeluujii e kominaaji dñi fuu tawa ana njogii saroobe mum, homo fuu konse serkel kapum konse komin subaabe ley wote. Birooji ardotoo be, Persidan woni hoore biro konse serkel, Meer woni hoore biro komin ;
- Reeson fuu, kapum subontoo hoore mum ko yidi laataade e no yidiri gollirde;

Banngal Laamu Leydi ndii fuu

- Sena joyyinee law, yimbe mgolle oo naannee hen, be ndaroo ko be mbaawi fuu yalla faanndaaji kawral ngal ana njottoo;
- Asammibile mawdo oo yaajinee, jamaa makko oo beydee, kominaaji dñi duu beydee;

- Konse Mawđo Keredu biyeteedo HCC oo udditee gila booyaali yalla amiiri'en e joom'en cehe, rewbe e sukaabe ana keba no naatiraa hen;
- yimbe saahal ley Mali naannee e golleeji laamu leydi ndii ;

TUMMBITERE 4: feccugol laamu e baawde

Sariyaawol 7: Pelle dee anndii golleeji e darde fuu ana kaani fecceede hakkunde laamu oo e keredunkoobe bee yalla golle oo ana feewa tawee walaa fuu njeebaado, iwde neddo gooto faa yottoo baale e pelle jamaa.

Sariyaawol 8: Reeson ana jogii baawde kuubude banngal sariyaaji laamu e nokkuuje gonude do ley doo:

- a) plan e heeyo yirwere jawle, neddaaku e neesu;
- b) moyyingol leydi;
- c) darnude e hawjaade gollirde jamaa banngal jannde, ekkitagol golleeji, cellal, hawaalu, neesu, laawi, humpitingol e ley reeson oo, kuran, ndiyam e sennugol.
- d) Ndema, margol daabaaji, awgal, togge, adirde, jaagu, isinjaaji, neenal, tuurismu e adirde hakkunde reesonjaaji;
- e) Jawdi gollirdi e kontuuji laamu reeson;
- f) Darnude e donnude lampo hono no laamu leydi ndii wiiri fuu;
- g) Darnude namaale;
- h) jabude naa yoppude dokke;
- i) hokkude goddo;

- j) nanngude taye;
- k) gollididde e wobbe naa laataade funeere goddo;
- l) darnude poliisi leydi e daranaade ndeenaagu yimbe siwil'en.

Sariyaawol 9: Ko baale dee kawri e dow mum fuu ana haani donneede. Sariya hollitinta no baawde peccirtee hakkunde baale jaaleji keredu dee.

TUMMBITERE 5: darnde laamu e haybugol no haaniri banngal sariya

Sariyaawol 10: Laamu joyyinta keyaado mum ley jaaleji keredu faa reena , reenana jamaa fuu. Ley majjum, kanko yottinta politiki Gofornaman banngal porojeeji mawdi, kanko famminta politiki feewde e yirwere jawle, neddaaku e moyyingol leydi.

Sariyaawol 11: Laamu oo honnjotoo golleeji baale jaaleji. No honnjagol ngol yaarata fuu ana winndii e ley sariyaaji.

Sariyaawol 12: Huunde fuu haanaa yottaade baawde laamu oo e ley no golleeji dii njaarata nii, kaa pelle dee kawrii, laamu e reeson ana kaani lamndondirde e dow ko woni do ley doo koo:

- moyyingol porojeeji yirwere, kanum e gollirde laamu e gollonoobe ko'e mum e ley jaaleji;
- naftoragol jawle tageefu hono jawle ley leydi;
- kabaaru fuu goddo, baawdo naatude e donnugol kawral ngal.

TUMMBITERE 6: Kaalisi e kaaki

Sariyaawol 13: Ko waldaa e lampo, taye naa jukkungo, hono no wiiraa e ley sariyaawol 8 kawral ngal, reson fuu ana waawii tawreede sariyaaji mum jaadooji e baawde mum, kanum e faandaanji mum bannal yirwere.

Sariyaawol 14: Laamu aadiima tottude baale jaaleni 30% kaalisi mum gollirɗo, ɗoo e 2018, tawee nokku saahal ley Mali oo duu ana waɗanee hen hakkille sanne.

Sariyaawol 15: Laamu hokkitan baale jaaleni yoga e ko hebetee e jawle goodude e ley nokkuuje mum'en, hono jawle tageefu, jawle ley leydi dow kaaldal e kawral kaanungal waɗeede.

Sariyaawol 16: Laamu aadiima :

- hokkitinde baale jaaleni keredu sarawuusiiji mum ɗi baale ɗee mbaawi hawjaade;
- waɗude ko waawi fuu yalla golleeji ley jaaleni ɗii ana njeebee, buri fuu ley nokku saahal ley Mali;
- yaafinde naatugol e golle laamu ley jaaleni, tawee doole bameteebe e golle oo bee fuu, saahal ley Mali iwata.

TIITOONDE III: BANNGAL REENUGOL E HAYBUGOL LEYDI

TUMMBITERE 7: Sardiiji tuugaadi

Sariyaawol 17: Huunde fuu haɓbiinde e reenugol kanum e haybugol leydi ndii ana fawii e dow :

- bibbe leydi ndii fuu tawee e golle oo, fay gooto pati heettinee sera;
- larme oo yo gooto, o feccataake, tawee duu laamu oo bannge gooto heetti, laamiido leydi oo woni hoore majjum;
- Larme e poliisi fuu njannginee faa paama, ndokkee gollirde. Be tottitee darde mabbe seeda seeda.

TUMMBITERE 8: Honnugol haboobe e nokkuure wootere, naatugol

larme, yoppugol kaborde, yaltugol e wolde, wartugol e jamaa (DDR)

Sariyaawol 18: Faandaa honnugol haboobe yo ndaartude yalla haboobe bee fuu ana anndee faa be ngartiree e jamaa naa be ngadee e porogaram DDR. Golle oo ana tuugii annde e sariyaaji Naason Ini ley Mali (MINUSMA).

Sariyaawol 19: Pelle dee kawrii, fedde joyyinee faa daranoo oon golle, ley mayre, heyaabe laamu e sinjnimbe kawral ngal bee fuu ana kaani taweede e mum. Ende haani gollidinde e honnjotoobe kawral ngal.

Sariyaawol 20: Joppudo kaborde fuu nannee e porogaram DDR oo. Joomum ana waawi naanneede e golleeji laamu hono larme, poliisi, golle birooji, naa laatiima siwil. Porogaram DDR oo, be naattaali jamaa bee haajaa.

TUMMBITERE 9: Wartigol larme e poliisi e darde mum

Sariyaawol 21: Nde kawral ngal sinjninaa fuu larme e poliisi fuu ngartiran seeda seeda e darde mum ley reeson saahal ley Mali. Fedde

wi'eteende (MOC- mekanismu operasiyonel kordinaason) e MINUSMA kaani daranaade golle oo.

Sariyaawol 22: E ley soldaasi'en wartube e golle bee, be saahal ley Mali bee ana kaani taweede ana keewi e mabbe. Be ndokkee darde mawde duu yalla edum yaafina golle oo, dum wartira hoolaare hakkunde soldaasi'en

TUMMBITERE 10: Dartingol Larme e poliisi

Sariyaawol 23: Pelle dee kawrii, larme e poliisi fuu ana kaani dartineede faa moyya. Tawee eden cubtoo ko moyyi e golleeji yabbiidfi dii fuu eden naftoroo, kanum e talki e sariyaaji waalde Deental Leyde Afiriki e Naason Ini.

Sariyaawol 24: Gofornaman kanum e faabotoobe dum wobbe ngadan ko mbaawi fuu yalla gollirde larme e poliisi baawde daranaade leydi ndii fuu banngal ndeenaagu Mali e leyde godde ana njoyyinee.

Sariyaawol 25: Pelle dee kawrii fedde darontoonde dartingol larme e poliisi joyyinee . Bibbe leydi ndii fuu, heyaabe mum ana kaani taweede hen. Be njooddoo, be kaalda dow ko wadi koo fuu. Be ndokkira hakillaaji e dow no Mali haaniri haybireede e reeneede hono no alhaali oo worri joonin e ley leydi ndii, kanum e leyde seraaje naa ley adunaaru nduu fuu.

Sariyaawol 26: Fedde darontoonde dartingol larme e poliisi ndee ana haani tawreede hakillaaji kesi banngal hokkugol darnde ley larme e

poliisi yalla edum yaafina dewrital bibbe leydi ndii, tawee homo fuu hebii ko haandi banngal darnde.

Sariyaawol 27: Ley no larme e poliisi ndartinirtee nii, poliisi jaaleni darnete. Tawee golleeji majji njawtataa jaalejol.

Sariyaawol 28: komiteeji geende, banngal ndeenaagu, joyyinte. Heyaabe laamu, reeson, ngeenndi, jamaa, ameerii'en e joom'en cehe fuu tawete e ley oon komite. Keyaado laamu gondo e ley jaalejol fuu, kanum woni hoore waalde ndee.

TUMMBITERE 11: Habugol e teerorismu

Sariyaawol 29: Pelle dee aadiima habude e teerorismu e gede mum do ngoni fuu faa yottoo yeeyugol e soottugol dorogu, ley leyde e hakkunde leyde.

Sariyaawol 30: Pelle dee kawrii, baale ndarnee nde haani fuu faa kaba e teerorismu goodudo hakkunde leyde oo.

TIITOONDE IV: YIRWERE JAWLE, NEESU E NEDDAAKU

TUMMBITERE 12: Sardiiji yirwere keeyaadi

Sariyaawol 31: Pelle dee kawrii, laamu ana haani tawreede hakkillaaaji kesi banngal yirwere keredu, wattonoore hakkille baale jaaleni. Laamu oo ana haani tawreede sardiiji yirwere, di njeebataako fay gooto, jaadooiji e alhaaliiji neesu e neddaaku, joogaraafi nokku, kontuuji jawdi cuudanaaki fay gooto, do ngon-daa fuu.

Sariyaawol 32: Reesonŋaaji dīdī naa tati ana mbaawi e ley sariya joyyinde pelle jirwinooje jawle, neddaaku hono no wiira e ley kawaral ngal nii, tawee yawtaali baawde mabbe.

Sariyaawol 33: Nokkuure yirwere saahal ley Mali darnaama, ende jogii konsey baawdo lamndeede, kumaniido reesonŋaaji, heyaabe asammibile reeson ngoni e ley waalde ndee. Kambe daranii paabondiral e yirwindingol nokkuuje banngal kebal kaŋum e kabaaruuji goddi.

Sariyaawol 34: Nokkuure ndee ana jogii sardiji yirwere keeyaadi, di faabotoobe leydi ndii nototoo yalla yirwere duumiinde ana hebee.

Sariyaawol 35: Diin sardiji kaani yirwinde nokku Saahal ley Mali faa o hewtoo nokkuuje godde leydi ndii ley duubi 10 naa 15. Konsey Nokkuure Yirwere oo hoojotoo golle oo, kaŋum e gollidi baawde golle oo.

Sariyaawol 36: Pelle dee kawrii dow hawju komite konnjotoodo kawral ngal “miison imminee faa yeewoya huunde fuu ko laati ana nafa yalla sadda ana heba no buytiree faa yirwere heba no fuddira e ley nokkuure saahal ley Mali. Miison ana haani immaade ley lebbi tati caggal so kawral ngal siŋninaama. Banki Monjal, Banki leyde Afiriki, Banki islamik yirwere, kaani ardaade e golle oo. Kambe e gofornaman, baale mawde adunaaru kaŋum e jeyaabe e ley nokku oo kaani waddude goole oo.

Sariyaawol 37: Batu ndardirdo kaalisi joyyinte, lebbi dīdī jokkuɗi e darnugol sardiji dii. Batu moottan jawdi feewde e yirwere duumotoonde, oon kaalisi gollirtee sardiji yirwere keeyaadi.

TUMMBITERE 13: Moobondiral feewde e yirwere nokkuuje Saahal ley

Mali

Sariyaawol 38: Nokkuure Saahal ndee adotoo hokkeede mballiguuji laamu hono no wiiraa e ley kawral ngal nii.

Ley majjum pelle dee kawrii huunde fuu woni e ley kawral, iwde ko yaawnii sanne, ko yaawnii seeda e ko yaawnaaki fuu ko winndaa e ley Cinndi too ko wartata e yirwere jawle, neddaaku e neesu fuu wadee.

Gofornaman hollitan gila e batu aranndeejo komite Konnjotoodo kawral ngal oo talki aadi banngal no jawdi hebirtee, nalaade golle oo haani golluede. Oon golle ana feewtinee ko woni do ley doo koo:

- Gollirde laatiide waajibiije ;
- Yirwingol golloobe;
- Ndeenaagu banngal nguure;
- Yirwingol golleeji keredu (ndema, margol daabaaji e golleeji mum);
- Moyyingol laawi e gollirde yalla saahal leydi ndii ana yahoo;
- Jawle leydi e kuran naange;
- Golleeji rewbe e sukaabe kanum e soldaasi'en hiibbe;
- Moyyinde gollirde jaadooje e leydi toon ndii;
- Naattingol e golleeji, dogunoobe wolde so ngarti, egginaabe kanum e wobbe;
- neenal, tuuriisu'en, jaagu, humpitingol;
- jannde e neesu.

Sariyaawol 39: Pelle dee kawrii banngal jannde e neesu:

- yaadinge ko janngetee koo e neesu reson;
- yirwingol haalaaji e binndi nokku oo;
- beydugol jannde leyiire e hakkundeere tawee homo fuu ana heba no janngira;
- uddingol jannginirdi jannde dowuure;
- udditingol cuudi neesu e miise (mardudi kulle kiidde);
- yirwingol neesu ley reeson, Mali kapum e leyde godde.

Sariyaawol 40: Aajansi (gollirde) yirwinirde reeson moyyinte ley reeson fuu faa yaafina golleeji, honnjoo ko gofornaman aadi gollude koo,

Aajansi yo laamorde reeson, persidan Asammbile reeson oo laamii aajansi oo;

Sariyaawol 41: Kawral hakkunde reeson e laamu yalla porogaramuujji di duubi keewdi ana keba no golliree faa yirwere hebe banngal jawle, neesu e neddaaku.

Sariyaawol 42: Laamu daroto hen ko waawi fuu yalla jaaleni ana naanna kaalisi, ana kayba no naftorto jawle kebetee ley nokku oo, iwde taye yaade e jawle tageefu, naa jawle kebetee e ley Gollidal hakkunde laamu e mabbe

Sariyaawol 43: Laamu aadoo daranaade gollidal hakkunde leyde. Ley majjum, laamu kinaa dawrida e baale jaaleni huunde ko haani wadeede hen naa ko hawraa e dow mum banngal no golle oo foti jaarude, no

honnjortee, talki cijninteedi, namaale e jawdi faaboraandi feewde e mabbe.

Sariyaawol 44: Wakkati e wakkati fuu faabortooɓe jawle bee ngaran yeewa no golle oo yaarata dow anndal komite konnjotoodo.

Sariyaawol 45: Baale fuu gollooje jogiide porogaramuujji ana kaani wattande hakkille ko jamaa saahal oo buri fuu hasindinde e mum kanum e wartugol jam e ndeenaagu e ley nokku oo naa ley leyde Saahal dee fuu.

TIITOONDE V: DEWRITAL, DONNUGOL SARIYA , HINNEE

TUMMBITERE14: Dewrital e donnugol sariya

Sariyaawol 46: Pelle dee kawrii, bibbe leydi ndii fuu ndewrintinee.

Dewrital ngal wadee dow:

- Sariyaaji feewde e jam, dental ley dewral bibbe leydi Mali;
- Joyyinde sariyaaji baawdi naftoreede tafon fade waalde humaniinde goonga, sariya e dewrital darneede;
- Darnude fedde haboore e yurkuyurku e bonannda kaalisi laamu;
- Darnude waalde hakkunde leyde, darontoonde bonanndaaji mawdi hono imminde wolde, warhoore, bonnude neddaaku, yanugol e rewbe kanum e golle bondi goddi gadaadi ley Mali bonnooji hakke bibbe-aadama;

- Hollitinde bonnandaaji dii fuu no ngorri, kabbiidi e wolde, neddaaku, tawee pelle dee ana ngollida e komiison gaḍoowo ankettu oo;
- Pati bonnandaabe banngal wolde, neddaaku, hakkeji bibbe – aadama hono yanugol e rewbe mawbe e sukaabe njaafee;
- Hokkude saroobe semmbe yalla leydi ndii ana laatoo dōwtantoondi sariyaaji;
- Aadaade jokkunde e waylitingol laamu , sariya yalla saroobe e sareteebe ana beydoo battondirde, bonnuḍo fuu jukkee;
- Amiiri'en e joom'en cehe beydee e laamu oo tawee be mbonnantaa dum fay huunde;
- gollirdi juuju'en beydee
- juuju'en e gollidinbe mum 'en fuu njannginee faa paama;
- darde kadi'en keydintinee e golle oo yalla ebe ngattana hakkille neesuuji e alhaaliiji nokku fuu;
- laamuuji tawaangaaji dii beydenee doole.

TUMMBITERE 15: Banngal hinnee

Sariyaawol 47: Pelle dee aadiima yaafinde wartugol, nattugol, hoontondirgol yimbe eggunoobe so tolloyii wobbe ley hinnee hono no wiiraa e ley sariyaaji adunaaru, Afiriki e ley Kawral OUA gaḍungal 1969, kaḅum e ley kawral gaḍungal Kampala 2009 feewde e egginaabe banngal reenugol, nootagol, faabagol maḅbe ley Afiriki.

Sariyaawol 48: Pelle dee noddii baale kumaniide hinnee faa paaboo e golleeji gadeteedi yalla eggunoobe bee fuu ana keba no ngartira e nokkuuje mum'en, puuddita golleeji mum'en hono no ngorrunoo nii.

Sariyaawol 49: Pelle dee aadiima daranaade hinnee, waayde heeraade hakkunde sureteebe. De aadiima duu daraade pati fay gooto bamba jawdi kinnorteendi wanaa politiki'en, wanaa soldaasi'en, be ndaroto hen faa ndi yottoo be ndi waddanaa bee. De mballan egginaabe bee yalla ana keba no njottoroo baale hinnotoobe bee dow jam e ndeenaagu.

TIITOONDE VI: GAARANTI E FAABAGOL BAALE ADUNA

TUMMBITERE 16: Darnde Pelle

Sariyaawol 50: Pelle ana anndi gaaranti aranndeejo yalla Kawral ngal ana wada yo hoolaare e laabal bernde homo fuu banngal golle oo. Homo fuu daroo ko waawi yalla dewral, jam e ndeenaagu ana tabita e ley Mali e seraaji mum fuu.

Sariyaawol 51: Pelle dee ana ndaarda partiiji politiki, siwil'en, baale rewbe, sukaabe, golloobe rajooji e teleeji, humpitoobe tawaangaabe, laamiibe tawaangaabe, diinankoobe, homo fuu wada ko waawi yalla kawral ngal ana tabita, yalla faandaa maggal ana yottoo.

TUMMBITERE 17 : Darnde Suroobe

Sariyaawol 52 : Aljeri ardinaa suroobe bee, kambe ndokkata garanti politiki Kawral ngal, kambe kaybata yalla fedde fuu wadii no wiiraa nii. Ley majjum ebe kaani :

- daraade e suroore ndee ;
- waajaade pelle dee fuu e ley no golle oo foti jaarude ;
- laataade tuugorde mawnde so golle oo tiidii hakkunde sureteebe, so kawral ngal ronkaama, faandaa maggal yottaaki

Sariyaawol 53 : Suroobe bee ana ndarii e darnde mawnde e ley fammingol adunaaru nduu fuu fitina Mali oo. Suroobe ana mbaawi wandande Mali faabotoobe faa golle oo moyya.

TIITOONDE18: Darnde baale adunaaru nduu e ley golle oo

Sariyaawol 54 : Baale adunaaru dee ngoni gaaranti jukkugol e ko hawraa e dow mum koo, kanje kaani haybude e faabaade yalla anniyooji bamaadi dii ana njottoo. E ley majjum, ede :

- Waalde Naason Jini (NU), Waalde Deental leyde Afiriki (UA), waalde Deental Jawdi Leyde Afiriki Keettude Hiinaange (SEDEYAAWO), Waalde Deental Leyde Erop (UE), Waalde Koperaason islamik (OCI), kanum e baale godde faabotoobe aadiima yo noototoobe Mali e kawral ngal ;
- Konsey kumaniido jam e ndeenaagu leyde Afiriki, konsey ndeenaagu Naason Ini fuu kaaldaama, nootoo ko mbaawi fuu yalla kawral ngal ana tabita. Be kayba no golle oo haaniri jaarude nii yalla ana jokkee. Neddo fuu luuttudo ko wi'aa koo naa caliido jukkude e ko hawraa e mum koo habee;
- Baale adunaaru dee kaani daranaade jukkugol e sariyaaji kawral ngal banngal kaalisi, anndal, adirde, e gollirde, kanum e huunde

fuu ko haani naftoreede faa golle oo moyya. Kanje paabotaa habugol e bonnoobe, kanje kawrinta jawdi yirwinirdi nokku saahal ley Mali oo.

Sariyaawol 55 : Pelle dee kawrii duu golle oo ana haani honnjeede. neddo fuu tawaado ana jogii darnde e ley golle oo so o malinke naa leyde godde naannee e honnjotoobe bee.

Sariyaawol 56 : Darnde MINUSMA, Aajansiiji, nootaagu banngal jawdi, baale Naason Ini e baale godde goodude hakkunde leyde ana kaani daranaade yottagol faandaaji kawral ngal.

Tayre 19 : Fedde yimbe hawjotoobe kawral ngal

Sariyaawol 57 : so dereeji kawral dii tonngaama, haaldooobe bee fuu paamrii, njoyyina fedde yimbe hawjotoobe golleeji kawral ngal faa jam e dewral kebee.

Sariyaawol 58 : Fedde yimbe hawjotoobe golleeji kawral ngal, ana hawrini beedoo : Gofornaman Mali oo, deental pelle tonngidinde kawral ngal kapum e fedde suroobe ndee (Alanjeri, hoore suroobe, Burkinafaso, Mortaani, Niijer, Cad, SDAAWO, LONI, waalde yirwinoore diina arsilaamaaku, Waalde leyde Afiriki, waalde leyde Eop). Salndu LONI yimbe humaniibe ndeenaagu bee, njamiraama kawra e golleeji yimbe hawjotoobe kawral ngal dii fuu. So tilsii, fedde ndee ana waawi nelde e yimbe wobbe kapum e gollirde leyde aduna tuugortoode jawdi, ngara kawra e golleeji dii.

Sariyaawol 59 : Alanjeri, hoorejo fedde suroobe ndee, laamii fedde yimbe hawjotoobe golleeji kawral ndee, ley faabaamuya jukkube e hoorejo hono Burkinafaso, Mortaani, Nijer kanum e Cad. Gollirde fedde ndee Bamako jibii ; saamaaji duu, so tilsii, fedde ndee ana waawi batoyde leyde godde.

Lewru fuu, batu kawrinoowo deental yimbe fedde ndee, joyyinte nde wootere. So wajimbiniima duu, batuuji juujuure, njoññinte

Sariyaawol 60 : diidoo golleeji fedde ndee, tabintinta :

- Hawjaade, horude e humaade yalla jamaa oo fuu ana downtonoo sariyaaji kawral ngal tawee torraayi naa hanndaali golleeji di salndu LONI humaniindu ndeenaagu nduu halfini MINISISMA dii ;
  - Heeyaade deental golleeji jaadooji e sariyaaji kawral ngal kanum e fiide dabareeji yalla diin golleeji ana tabindinee ;
  - Famminirde no feewi sariyaaji kawral ngal so tawii jamaa oo haaldaayi ngoota ;
  - Fiide dabareeji yalla jamaa oo fuu ana haalda ngoota; kanum e
  - Wallude gofornaman oo yalla omo fiya dabareeji kaanudi fuu, jaadooji e sariyaaji kawral ngal faa yottoo:
- I . Goodal sarwuusiji forobaaji, kaggitanaadi Saahal ley Mali;
  - II . Sellingol naftoragol sariyaaji caawiidi e sariyaawol leydi ndii, talki laamu, jaadooji e sariyaaji kawral ngal;
  - III . Haggitere jawdi e baawde laamu oo feewde e jaaleni keredu dii kanume naftoragol deen baawde ley barkannaaku;

IV. Fiigol dabareeji pamminirdi keredunkooɓe huunde fuu ko keydintinaa, jaadooɗum e demokarasi, ko sellinaa ley kawral ngal, ley keertal, hono ñeewtaade yuɓɓo yimbe haanuɓe wotude bee, fiide dabareeji yalla ko jaalii e jamaa oo ana winndoyoo e talki woteeji dii kaɗum e waasugol mabbe wotoyde woteeji meer e depite'en dii, e faabagol yalla gollirde e dabareeji kesi ana piyee.

Sariyaawol 61: E ley laamu mum, kaɗum e baawde mum, MINISMA woni hoore CSA. O wallan fedde yimbe hawjotooɓe golleeji Kawral ngal bee, ley gollidal e waalde leyde Afiriki (taweteede e lefol Saahel ngel dee), waalde yirwinoore diina alsilaamaaku ndee, waalde leyde Erop ndee kaɗum e SEDEYAAWO, no tabintinira golleeji kawral ngal.

Sariyaawool 62 : Faa fedde ndee waawa tabintinde golleeji nde halfinaa dii, nde njaban caldi mayre nay kuubooji dii doo golleeji: kubaaru golleeji kabbiidi e politiki e gollirde laamu keeriide; “ndeenaagu yimbe e jawdiiji mum'en; yirwere keɓe, neddaaku e finaatawaaji; kaɗum e dewral, downtanagol sariya e kabaaru faabagol yimbe”.

Tayre 20 : Taykotoodo jonforoojo

Sariyaawol 63 : jamaa oo fuu, reentan yamira fedde yimbe hawjotooɓe kawral ngal ndee, suboo taykotoodo jonforoojo, faa iimoroo laabal tabintingol golleeji kawral ngal.

Lebbi nay fuu, taykotoodo oo yedan dereeji, paccitooji aadiiji jottinaadi, bamiraadi sariyaaji kawral ngal, kollitooji kala ko waawi hanndaade

golleeji dñi, pamminooji sabaabuuji ngol hanndagol, fewnugol yelaaji dow dabareeji kaanudfi fiyeede dñi.

Sariyaawol 64: Taykotoodo jonforoojo oo wallirte annde kaanude fuu yalla omo tabintina golleeji o halfinaa dñi.

Caawki VII : Dabareeji timminirdfi

Sariyaawol 65 : Dabareeji kawral ngal e cinndi mum dñi fuu mbaawaa wayliteede kinaa dow yarraamuya keeriido deental tonngidimbe kawral ngal kanum e dow yamiroore fedde yimbe hawjotoobe kawral ngal ndee.

Sariyaawol 66 : Cinndi dñi ana kiisodee e deental ko saawii ley Kawral ngal. Sariyaaji Kawral ngal e sariyaaji cinndi dñi fuu pottu alhaaliiji kanum e ko Pelle dee kawri Alje so cijnini nennde 19 feewiriye 2015 .

Sariyaawol 67: Kawral ngal fuddan naftoreede wattu deental jamaa oo e suroobe bee, tonngidi ngal ndee.

(dereji yeewtaadi nennde 25 Feewiriye 2015, wattu 19-30)

Cinndol 1: Wattu loomtinirdo

Diidoo dabareeji wattu loomtinirdo dñi, kawraa e mum fade dabareeji caawiidi e kawral ngal dñi, fuddude naftoreede. Di puddan gollireede

wattu Kawral ngal tonngaa ndee doon e doon, ley hakke lebbi sappo e jeetti yaade lebbi noogay e nay.

Oon wattu laatotoo wattu mo malinkoobe ndewrintintee e mum kanum e wattu mo golleeji Mali keso, puɗɗata e mum, Mali ley demokarasi niibi e mum, mo yimbe nanngondiri e mum, ley jam tabitindo kanum e jarrondiral nguurndam ley neesuujji ceertuɗi. Oo wattu sabimbinta wartugol malinkoobe joodiibe njoolaari bee, faabaade be no be njoodoroo e leydi ndii ley newnande be golleeji kanum e hinnagol be kasaaraaji tampini bee.

Faandaaji kanum e sarti wattu loomtinirɗo oo

Wattu loomtinirɗo heeyete don e don caggal sijningol kawral ngal. Ley oon wattu, fade sariyaaji kanum e dabareeji laamirteedi, caawiidi ley kawral ngal, sellineede, dabareeji keeriidi, potuɗi laamireede reesonɗaaji Saahal ley Mali dii, piyete, naftoree.

– Gaarintinde sariyaaji, talki laamu faa yottoo talki kabbiidi e politiki cellinaadi dii faa di naftoree ley gollirɗe laamu kese dee bangal politiki, ndeenaagu, yirwere kebe, nedɗaaku e neesuujji, dow sariya kanum e dewral biɓbe Mali kala;

Faandaaji diin dabareeji yo:

– yeewtaade sariya kumaniido woteeji oo yalla woteeji keredu, ley reesonɗaaji kanum e leydi ndii fuu dii, wattu loomtinirɗo ndee, ana ngadee faa sariyaaji caawiidi ley kawral ngal dii, naftoree;

- Downtanaade sariyaaji kanum e dawridal gaddoowal jam, njifoowal baasiiji kanum e beydande soldaasi e humaniibe ndeenaagu leydi ndii, barkannaaku e leydiyankaaku moyyo;
- Hawjaade sellingol sariyaaji kawraadi e mum dii yalla edi njaaloree jammbootoobe e yabbintinoobe faa sanne naftoragol nuuyle diina alsilaamaaku kaa kanum e woortugol kala ko teelnata yimbe yogaabe koo, heedangol yimbe yogaabe dow yimbe wobbe kanum e salaade donnugol sariyaaji feewde e yimbe yeddube diin sariyaaji bee;
- Naftoraade kawral ngal ley tabagol no golleeji dii keeniraa nii.
- Pati laamu oo waasa hatteede fay nokku, gollirde goodude dee njokkan e daraade darde mum'en iladoo faa sariyaaji caawiidi ley kawral ngal pudda naftoreede.
- So dum fuu hebaaka hen, taadii fuu ley sarti hakke lebbi tati caggal sinningol kawral ngal, laamootoobe kominjaaji, serkuluuji e reesonjaaji Saahal ley Mali bee, njoññinee ley wattu loomtinirde oo.
- No di cubtirtee nii, barkannaaku majji kanum e no di kaani gollirde nii, cellinte dow yarraamuya deental jamaa oo fuu;
- Sellingol sariyaaji gollirde mawde laamu keeriide dee, talki laamu dii tabintinooji naftoragol sariyaaji kawral ngal;
- Gofornaman oo fiyan dabareeji kaanudi dii fuu yalla depite'en bee ana ngota, ley hakke lebbi 12, sariya keso gollirteedo oo; woteeji dii ngadete dow sariya ley reesonjaaji e ley keredu hono no

sariyaaji kawral ngal njamiri ley wattu loomtinirdo oo nii kanum e ley hakke mo yawtataa lebli 18.

Cinndol 2 Ndeenaagu

I. Dabareeji ndeenaagu loomtinirdi

- Ngam dabareeji deenirdi salndu LONI humaniindu ndeenaagu ley fedde hawjotoobe golleeji Kawral ngal, fedde yimbe dunke annde kabbiide e ndeenaagu (CST) ndee, halfinte golleeji fedde reentinnde dunke annde kabbiide e ndeenaagu (CTMS) heeyaande ley Kawral tonnganoongal Wagadugu so yaanɗaa jemde 16 settammburu 2014 Alje.
- a. Nootagol heyaabe gofornaman oo deental golleeji tabintinaadi dii kanum e dental pelle bambe kaborde faa ndeentoro de faa yattoo gube reentube faa kumonoo Taykagol e Horugol de (EMOVS) njaanɗaade, caldi gollirde gube de, gonde ley reesonɗaaji dii duu, tawete hen.
- Fedde reentinnde dunke'en annde kabbiide e ndeenaagu (CTMS) yaajinaande ndee, jokkan e golleeji nde halfinaa dii ila doo faa Fedde yimbe dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee (CTS), joyyinee;
- Jamaa Fedde yimbe dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee yo heyaabe njeegoyon soldaasi e humaniibe ndeenaagu Mali; heyaabe taton pelle murtube de e heyaabe taton bambe kaborde faa ndeentoro de. Beedoo duu taweete ley fedde ndee hono heyaabe MINISMA didon (hooreejo Fedde ndee ana hen) kanum

e keyaado neddo gooto gooto fuu gondo ley gubal suroobe ngal e soldaasi'en leyde aduna nootiide Mali dee.

– Golleeji di fedde yimbe dunke'en kabbiide e ndeenaagu halfinaa dii yo:

- Taykaade faa faama yalle pelle murtube dee njabii lelnude kaborde;
- Horude faa humpitoo yalla won yeddube aadi lelniraandi kaborde ndii;
- Timmintinde golleeji ndeenaagu kawraadi e mum dii kapum e jaakitaade diin golleeji;
- Fiide dabareeji annditirdi e cellinirdi nokkuuje de pelle murtube dee kaani ndaakeede e mum dee; kapum e
- Tuugoraade annde tekini golleeji biltirdi darde yarriibe njifude baasiji bee.

b. Naftoragol deental annde e baawde ley tabintingol golleeji deenirdi (MOC) kapum e deental Pelle ceertude yiildotoode faa ndeena yimbe e jawdiji mum'en

- Ley hakke balde 60 caggal sinjingol kawral ngal, e yamiroore Fedde yimbe dunke annde kabliide e ndeenaagu ndee, Deental annde e baawde ceertude ley golleeji ceertudi (MOC) tabintinte kapum e deental pelle ceertude yiildotoode faa ndeena yimbe e jawdiji mum'en;

– Fedde yimbe dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee, hollitan ko deental annde e baawde ceertude ley golleeji ngal, saawi banngal

jamaa e banngal darde homo fuu. Golleeji keeyaadi dow kawral dii, paccitata adadu heyaabe soldaasi'en larme Mali kanum e pelle murtube dee e deental pelle bamde kaborde faa ndeentoroo;

- Hooreejo soldaasi'en gooto hawjotoo deental golleeji gube soldasi'en ceertude dee. Jokko'en makko didon bee iwan e pelle murtude dee kanum e pelle bambe kaborde faa ndeentoroo dee;
- Deental annde e baawde ceertude ley tabintingol golleeji deenirdi ngol, gollidan e soldaasi'en leyde aduna nootiibe Mali bee;
- Deental annde e baawde ceertude ley tabintingol golleeji deenirdi ngol, haani heeñaade e dowdedeental pelle ceertude, yiildotoode dee kanum e soldasi'en larme Mali bee, pelle murtube dee e pelle bambe kaborde faa ndeentoroo dee, ley tuugorgal MINISMA e soldaasi'en leyde aduna notiide Mali dee (MOK haani faccitinde sabaabuuji e golleeji keeñanaadi yiildotoobe faa ndeena yimbe e jawdiiji mum bee tawee honno fuu ana anndinee banjeeji di haani yaarude). Deental aranal pelle ceertude yiildotoobe ngal ana haani fuddude, taadii fuu, jalooma 60 caggal nde kawral ngal siyninaa ndee;
- MOK haani duu heeyaade e hawjaade deental golleeji habotoobee ley wattu mo be ndaaketee e mum oo fuu;
- Ley hakke balde 60 caggal siyningol kawral ngal, Fedde dunke annde kabbiide e ndeenaagu kanum e MOK, kollitan golleeji keyidaadi dow kawral banngal ndeenaagu Saahal ley Mali doo, tawee pelle ceertude yiildotoobe dee, ana kalfinee golleeji tilsuufi banngal reenugol golleeji daakugol, moobugol e bamtugol kaborde

e juude pelle murtube dee. Faandaa heeyo golleeji ngoo, yo teedude buytude e rafi ndeenaagu yimbe ko aardii,wakkati e caggal golleeji daakirdi soldaasi'en dñi, naattugol mabbe ley nguurndam siwil'en.

C. Daakugol ngol

- Ley balde 30 caggal sijningol Kawral ngal, Fedde dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee timmintinan golleeji annditingol e sellingol nokkuuje daakirde joom'en kaborde dee moobagol e naattugol mabbe ley nguurndam siwil'en.

MINISMA yamiran golleeji lanndingol nokkuuje ndaakirde joom'en kabordedee, pudfa, di tiloo duu ley sarti balde 120 heewi fuu kanum e nokkuure fuu tiliinde fewneede, yimbe ndaakee hen;

Ley balde 30 caggal sijningol kawral ngal, Fedde dunke annde kabbiide e ndeenaagu hobbintinan golleeji ndaakirdi, tonngaadi 18 feewiriye 2014 hono no sariyaji kawral ngal mbiiri nii, fiɓan jalaande nde daakungol foti fuddeede e mum.

Ley balde 30 caggal sijningol kawral ngal, pelle murtube dee, ndokkan Fedde dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee, yubbo hiiɓbungo, tonngaango inde habotoobe mabbe dee kanum e kaborde mabbe dee dow no sariyaaji ndaakirdi tonngaadi 18 feewiriye 2014, njamiri nii.

II. Naattugol tottube kaborde mum'en bee ley nguurndam siwil'en.

Ley balde 60 caggal sijningol kawral ngal gubal yimbe humotoobe faabannoobe kaborde bee, naattinee ley nguurndam siwil'en

- Gubal yimbe naattinirgal tottuɓe kaborde mum'en bee ley nguurndam siwil'en, jamaa mum yo heyaabe larme Mali, Pelle murtuɓe dee kaɗum e Pelle bambe kaborde faa ndeentoroo bee, gubal ngal gollidan faa naawa e Fedde yimbe dunke annde kabbiide e ndeenaagu ndee, hawjotoonde golleeji Kawral ngal;
- Sariya bamete, paccitoowo adadu, darde, no gubal yimbe humontoobe naattugol habotonooɓe bee ley nguurndam siwil'en ngal, gollirta tawee hooreejo leydi oo teddinirtee suboo neddo anndiraado barkannaaku faa laamoo gubal ngal, o laatoo neddo duu mo jamaa oo yarranii subeede mum;
- Ley balde 90 caggal sijningol kawral ngal, Gubal naattinoowal bamnoobe kaborde bee ley nguurndam siwil'en ngal, ley gollidal e waalde Mali RSS ndee, pewnidan daaliilaaji, adaduupi kaɗum e sabaabuuji naattugol habotoobe bee ley gollirde laamu oo faa yottoo ley larme Mali tawee duu galonjaaji mabbe dii ana ponndee;
- So dum tabitii, pelle murtuɓe e bamde kaborde faa ndeentoroo dee, ndokkan laamu oo, yubbo inde soldasi'en mabbe be njelii naattinee ley nguurndan siwil 'en bee. Gofornaman oo fiyan dabareeji kaanudi fuu yalla diin golleeji ana mbiltoo ley sarti mo burataa lebbi jeegom caggal sijningol kawral ngal kaɗum e caggal

horugol Gubal yimbe daraniingal naattugol ley nguurndam siwil'en ngal e waalde Mali RSS ndee;

- Gubal daraniingal naattingol habotoobe bee ley nguurndam siwil'en ngal, ley gollidal e waalde Mali RSS ndee, fewnan derewol yelaaji dow galonjaaji dii no kaani sinndireede nii e no soldaasi fuu haani haandineede gubal mum nii. Wonnoobe ley mabbe e larme Mali bee keddorto golonjaaji mum'en kiidfi dii.
- Be talki mum'en kibbali bee kanum e be njidaa naattude ley nguurndan siwi'en bee, keeyante njobdi, be njoka foowtere (retereeti), naa duu njobdi ndonkitindo.

III Dabareeji bamtirdi kaborde e juude murtunoobe, Daakugol tottobe kaborde bee, kanum e naattingol jidfo fuu ley golleeji nguurndam siwil'en

Ley hakke balde 60 caggal sinningol kawral ngal, Gubal yimbe hinnotoobe dii golleeji, joyyinte

- Ngali Gubal mawngal DDR gollidan ley soobirantaaku e waalde hawjotoonde golleeji Kawral ngal;
- Talkuru yamirdu, faccitan adadu jamaa gubal ngal, ko ngal haani daranaade dow yarraamuya hooreejo leydi oo. Hooreejo leydi oo duu subotoo nedfo anndiraado barkannaaku, mo homo fuu yawanii faa laamoo gubal ngal.
- Gubal mawngal DDR ngal, tawrete salndu mawndu darantoondun politiki, caldi kabbiidi e tekini, gollidooji naa e hiini- hoore naa ley

dawridal kanum e caldi gollirde Gubal ngal, njibaadi ley reesonjaaji dii.

- Caldi Gubal kabbiidi e tekini dii, cubante dunke'en banngal golleeji dii kanum e heyaabe larme Mali, deental pelle murtube dee kanum e bambe kaborde faa ndeentoro bee faa yottoo miniisiije anndiraade barkannaaku kanum e heyaabe jaaleni bee.
- Ley hakke balde 120 caggal sijningol Kawral ngal, Gubal mawngal DDR ngal, ley gollidal e waalde hawjotoonde kawral ngal, sellinan heeyo golleeji DDR dii kala, joottiingo tawee homo fuu ana yarranii ngo faa yottoo jawdi biltirteendi golleeji dii.
- gubal mawngal DDRngal wallirte annde MINISMA banngal tekini kanum e tuugotoobe.
- Gofornaman oo rondotoo almusadfaaji Gubal mawngal DDR ngal e caldi mumgondi ley reesonjaaji dii fuu kanum e tuugortoobe jawdiji mum'en bee.
- Golleeji keenanaadi DRR dii naftorte dow faabaamuya gollirde laamu kaggitaade dee kanum e nootortoobe jawdiji mum'en bee

III . Feccugol larme Mali feewde e kanjaaji goodudi dii

Ley hakke balde 60 caggal sijningol kawral ngal, MOC fewnanan salndu humaniindu ndeenaagu nduu, heeno golleeji peccirteedi soldaasi'en bee ley kanjaaji goodudi dii caggal annde kese be anndinaa dee

- Ngoo heeyo golleeji yaadinte e heeyo naftorteengo dow ko hawraa e mum ngoo faa ngo reeniree Saahal ley Mali doo tawee engo

wattana hakkille reenugol hawaaluuji, jammaaaji kanum e kala ko yimbe kaajaa banngal ndeenaagu.

- So caldi larme Mali dñi njoottinaama, peccaama ley kanjaaji dñi, laamu Mali oo, walliran kaaki gollirdi, comci e kala kodi kaajaa fuu.
- Feccucgol sodaasi'en larme Mali ngol ana haani wattande ndeenaagu jamaare ndee hakkille, reenugol leydi ndii banngal hadugol ndi feccee, reenugol keeri leydi ndii kanum e habugol e jammbootoobe.

v. Waylitere joottinde feewde e caldi soldaasi'en humaniibe ndeenaagu leydi ndii

a. Ley balde 60 caggal sinningol Kawral ngal, sariya joyyinirɗo waalde Mali RSS oo, yeewtete yalla adadu heyaabe pelle tonngidinde Kawral ngal, ana beydee kanum e jaaleji ceertudi dñi tawee jamaa oo ana hawra dow waylitere ndee kanum e heeyo golleeji ngoo.

- Ley hakke balde 90 caggal sinningol Kawral ngal waalde Mali RSS ndee, fiyan dabareeji yalla iimagol ceebungol golleeji deenirdi, ana wadee ley tuugorgal nootortoobe Mali jawdiiji mum bee tawee jamaa oo duu ana gollidee faa faamee caldi ndeenaagu hodi buri fuu tilsude.

- Waalde Mali RSS ndee faccitan golleeji di caldi larme dñi kaani daranaade tawee mbaalaandi nokkuure fuu ana wattanee hakkille (ngalluuje, geelle, laddeji, nokkuuje de yooro njaalii, mbeddaaji, burti njokkirteedi karhan, feraaje keerondirde e leyde godde) tawee faandaaji keeyanoodi dñi ana njokkee (reenugol jamaa oo), tabagol sariya, jukkugol e donnugol sariya dow yimbe happaabe naa uddaabe kasu, habugol e kasaaraaji, toonanngeeji hawringol daliilaaji, horugol,

ndeenaagu leydi ndii, ndaartugol kabaaruuji, hawjagol e lanndingol gollirde laamu deernirteede yimbe e jawdiiji mum'en en, ekn...)

- Waalde Mali RSS beydan e hawjagol kanum e lanndingol pelle larme Mali dee ley kanjaaji gondi ley ngalluuje e keredu fuu, fiigol dabareeji yalla sariyaaji dii ana downtanee, yimbe wuruudube e leydi ponndee.

b. Ŋibugol poliisiije e leydi ndii fuu

- Ley hakke lebbi 12 caggal sinningol Kawral ngal, sariya ŋibirdo poliisiije e faccitirdo golleeji poliisi'en kaani daranaade, faccitinte kanum e gollirde godde deenirde leydi ndii, adadu yimbe kanum e daliilaaji be naanniraa e poliisaagal dii paccitee faa yottoo, daliilaaji cinndirdi galonjaaji kanum e sabaabuuji cuɓtirdi laamotoobe, horugol.

c. Ŋibugol caldi larme kumpitirdi ley kereduuji kabbiidi e ndeenaagu

- Ley hakke balde 60 caggal sinningol Kawral ngal, caldi larme kumpitirdi kabbiidi e ndeenaagu, ŋibete ley kereduuji dow sariya ley reesonjaaji dii tafon kanum e ley kominjaaji (salndu ŋibete e laamorde reeson gooto gooto fuu, salndu duu ley komin fuu).

- Caldi larme kumpitirdi hawrinan humaniibe ndeenaagu kanum e sariyaaji ley keredu faa yottoo heyaabe poliisiije kese leydi ndii, heyaabe jaaleni e kaanankoobe hiibbe gure naa geelle, amiiri'en diinaaji e neesuuji, baale jamaa, baale rewbe, baale jeneesi. Caldi larme kumpitirdi dii kollitan hakkillantaaku mum'en, njamiran feewde e laamiibe ley

kereduuji bee banngal ndeenaagu, ndawridirnte no feewi banngal humpitingol, janngingol tawee ebe ngattana himmeeji jamaa oo hakkille.

- Caldi larme kumpitirdi dñi mbatan, famdñi fuu, nde wootere lewru fuu faa dñi iimoo ko woodi banngal ndeenaagu yimbe, be pewna jamirooji ndeenaagu

Cinndol 3 Golleeji e porojeeji jirwinirdi kebe, neddaaku, finaa tawaa e neesuuji ley reesonñaaji Saahal ley Mali doo, jaawniidi sanne, dñi neebataa sanne e booyooji faa sanne.

I Dabareeji loomtinirdi

Ngam yaadinde e sariyaaji caawidi ley caawki VI Kawral ngal kabbiidi e wattu loomtinirdo oo, diidoo golleeji e porojeeji jiitaadi deental jamaa oo, ana kaami tabintineede ko yaawi yaawi tawee burdi tilsude dñi ana pudfiree faa dñi nafa yimbe torriibe banngal rafi ndeenaagu ley reesonñaaji Saahal ley Mali doo;

1. Jannde e ekitagol golleeji juude

- Lanndinde udditere cuudi lekkol hitaande 2014-2015 ndee ley deental reesonñaaji Gaawo, Tummbutu e Kidal dñi.
- Heydintinde kala ko haanunoo dawreede ley cuudi lekkol reesonñaaji dñi.
- beydude e golleeji nokkuuji dñi janngoobe naamata ley mum dee hono kantinnaaji dñi ley cuudi lekkol 314 gila nde cuudi lekkol dñi baartaa ndee tawee edi mballiree nguureeji e kaaki kaanudi fuu
- beydude e golleeji cuudi lekkol dñi hono:

- Moyyintingol naa mahitagol cuudfi lekkol mbonnanoodfi dii;
  - Wallirde di kaaki janngirdi e jannginirdi (faa yottoo pijirkoy janngoobe) kapum e sakkoosiji;
  - bamtugol golle ko yaawi yaawi deental jannginoobe pettanoobe ley reesonjaaji godfi di tawee duu nafaore be mballirtee ndee ana yaafina bamtugol mabbe golle ngol.
- Winndoyde janngoobe ganube Deefu bee, ley janngirdi jannde hakkundeeji gondi Tummbutu e Gaawo dii;
  - Naannude jannginoobe lekkol e sarwuusii dow aadi ley wattu nokkuujedee ngondi e reeneede ndee;
  - Mahude nokkuuje do yimbe ekkintintee golleeji juude ley wattu keeyaado kapum e wallirde deen kaaki de kaajaa fuu;
  - Sellinde winndugol janngoobe danube BAK bee ley cuudfi lekkol jannde dowdowuure dii tawee almusadfaaji mabbe fuu ana ndoondede;
  - Imminde jaani jaaleji dii e fiinude di dabareeji jaafinooji gartol janngoobe lekkol bee ley cuudfi lekkol torrinoofi dii tawee rewbe janngoobee bee ana ngattanee hakkille ley keertal;
  - mahude nokkuure do janngoobe ekkintintee golleeji juude hono demal, marol daabaaji ley Kidal e Tummbutu tawee diin cuudfi lekkol ana mballiree kaaki di kaajaa fuu.

- Moyyintinde nokkuure Gaawo, do yimbe ekkintintee jannde yirwinirnde ndema ndee dow alhaaliiji leyde gonde e lefol Saahel ngel dee.

2. Cellal

- beydude e baawde kanum e golleeji dogotoro e fonseeji gondi ley reesonjaaji dii tawee edi mballiree:
  - Kaaki ndogotoraaku e cafaaje hono no dogotoroore fuu waarata nii
  - Moyyintingol dogotorooje bonunoodo faa golle heddaaki wadeede ley mum dee kanum e kaaki ndogotoraaku ley reesonjaaji Gaawo (3), Tummbutu (3) e Kidal (5).
- Fiide dabareeji keewdi nafaa cabimbinooji dogotoro'en sottunoobe ngam baasiji bee, bamtoyde golle mum'en hono (beydande be jawdi, faabaade no be ndoodoro almusadfaaji mabbe...) kanum e ndeenaagu mabbe;
- Bamde dow aadi dogotoro'en heybe faa mballondira e barkaani'en bee yalla golleeji ndogotoraaku dii ana njootto wattu ndeenaagu ndaaretee ndee;
- Lanndinde jalaade cawride jawuuli keeriidi (bernde, gite, oppugol) ley fonseeji reesonjaaji dii tawee sawroobe bee e oppoobe bee yo barkaani'en, iwoobe Bamako ngam dee jalaade keeyaade;
- Yaafinande yimbe talka'en faa sanne bee cafaaje ley dogotoroojedee kanum e kabaaru ndogotoraaku fuu tawee laamu oo ana roondoo almusadfaaji dii; non laamu oo roondortoo almusadfaaji

ndogotoraaku yimbe joodfinoobe njoolaari so ndiiwaa wartude ley Mali bee;

- beydude e fiigol dabareeji celludfi teedirdi nawuuli naa cellinooji nawuuli keewdi tawee dogotoro'en ana tawoya nawbe bee faa ley cuudi mum'en

- Humaade yalla nokkuuje korirteede nawuuli ana udditee, dogotorooje mawbe e cewde fuu yalla ana njibee, roondaade almusaddaaji ndogotoraaku cukaloy koy rafi nguureeji tampini faa sanne koy;

- Sellinde hawjoore nawuuli jaawdi maabaade e yimbe dii ley reesonjaaji Saahal ley Mali dii tawee duu dabareeji jaalirteedi diin nawuuli ana piyee;

- Yamirde fuddugol golleeji maadi dogotoroojeburde fuu badaade jamaa, ballooje yimbe banngal neddaaku ley reesonjaaji Kidal, Gaawo e Tummbutu dii.

3.Ndiyam ceniidam

- Moyyintingol yoogirde (bulli simo, bulli jarnirdi daabaaji;
- Asugol bunndu simo ley Kidal;
- Asugol bunndu simo ley Gaawo;
- Asugol bunndu simo ley Tummbutu.

4.Fiide dabareeji jirwinirdi kebe keredunkoo

- Wallirgol ndema e marol daabaaji diidoo golleeji
- Fudditingol golleeji di galleeji e jaaleni kumontoo, kabbiidi e ndema;
- Yedugol angereeji e kaaki demrud;

- Lanndingol golleeji fesoore e sawrugol daabaaji;
- Moyyintingol motereeji naannirdi ndiyam ley gese diikuuji;
- Gollugol golleeji di rewbe e sukaabe kaani gollude bannal ndema, marol daabaaji, jaaguuji cewdi, awle e golleeji juurde faanaannana be jawdi.

Sabaabuujii naftoragol

- Gofornaman oo aadoto tabintinde golleeji e porojeeji dow laabal, ley dawridal e tuugortoobe dum jawdi bee, bamanbe golleeji kaaldal Alje ngal, anniyaaji kaayum e gollidingol e jaaleni gondaadi dii;
- Gofornaman oo baman aadi hawrinde jawdi e yimbe haanube tabintinde golleeji e porojeeji di tuugortoobe dum bee, mballiri bannal annde tekiniki e jawdii;
- Fedde humaniinde kabaaru “yirwere, neddaaku e kebe waalde hawjotoonde e iimotoonde golleeji e porojeeji naftoraadi dii. Gubal ngal adadu jamaa mum poti ngal ana saawi heyaabe haaldoo be kayum e suroobe bee. Gubal ngal ana waawi gollidine e neddo fuu mo waajuuji mum nafata ngal. E hakiillantaaku suroobe bee, gubal ngal batan batuuji mum iimortoo dii so tawii edi tilsii;
- Leyde aduma dee ndaardete ngada ko mbaawi fuu faa tuugoo golleeji e porojeeji mbinndaadi e cinndi dewtere ndee;
- Gofornaman oo baman aadi humanaade ndeenaagu, moyyintingol e yirwingol jamaa yimbe be keewaa baawde bee hono sukaabe laatiibe ko’ e galteeji mum’en, atiime’en, sukaabe ruubube, rewbe maayraabe, rewbe ko’e galteeji’en, sukaabe be mbiiraaka fes, yimbe jakube e haanjaabe ekn...

- Naftoragol golleeji e porojeeji ngol wadete ley faandaa cellinoowo huunde fuu ko woodi hakkunde golleeji jelaadi, tilsudi dii e golleeji booyooji tawee tabintinaaka dii banngal kebe, buytugol e misikiinaaku kanum e tabintinde faandaaji jirwinirdi ley duubi ujunere garooji dii;
- Fedde fuu baman aadi habude e huunde fuu ko hanndata naa hadata tabital golleeji e porojeeji dii;
- Fedde fuu baman aadi yaafinde yaa-warta sarwuusinkoobe, gollonoobe ko'e mum kanum e paabortoobe golleeji neddaaku bee.

II Dabareeji di booyataa e booyooji faa sanne

Ngam dabare keeriido goodudo ley caawki IV Kawral ngal, kabbiido e yirwere, neddaaku, kebe e neesuujii reesonjaaji Saahal ley Mali, golleeji keeriidi gadeteedi hitaande fuu, ngadete feewde e deen nokkuuje hono :

Banngal yirwere keredu, ndeenaagu nguure, hawaalu, diidoo golleeji kaani wadeede:

- wallirgol remoobe aawdi, birgi (angere) e kulle godde,
- wallugol gollirde laamu faa keba ne nguurtinira siiji lobbi ledde e daabaaji;
- gollirde wuturneer'en moyyinee e ley reesonnaaji e keredu yalla cellal daabaaji ana beydoo;
- beydugol cafaaje daabaaji ley reason fuu;
- darnude gollirde, hokkude kaaki gollirdi, jawdi e golloobe;
- yirwingol margol liddi ley nabbe, pete e maaje;
- hokkugol naamdu hasindinbe, ronkuube;

- beydugol semmbe daraniibe ndeenaagu guure e ley leydi ndii;
- beydude semmbe martinoobe kumpa so tiidallaaji nguure ngarii;
- beydude baawde mardude jamri leydi ndii fuu kapum e ley koninaaji;
- Nabande hasindinbe e nguure e ley nokkuuje mum'en;
- Yaafinde jaagu jamri hakkunde nokkuuje do ndi heewi doo e do ndi walaa doo;
- Faabaade yirwere kebal e daabaaji kapum jaagu mum e ley nokkuuje keredu;
- habugol e dindagol Maayo Raneewo kapum e calti mum , nabbe mawde, e calludi naannirdi nabbe dee;
- tutude ledde deenoje daade maaje kapum e ledde kubbetee e gollirtee golleeji goddi;
- reenugol kuulle de maraaka e ngeenngaaji mum'en;
- habugol e buureeti;
- faabagol ndaartoobe annde banngal ndema e margol daabaaji.

Banngal wuurtingol kebal e ley nokkuuje jaaleji, ko haani wadeede koo annii:

- Naattinde sukaabe e rewbe e ley golleeji kebal, kambe e baale mabbe faa be ngollana ko'e mabbe;
- Yirwinande sukaabe e rewbe golleeji naannooji kaalisi nafooji jamaa (baale, koperatiifuuji);
- Faabaade gollirde pamare e ley jamaa oo yalla yirwere ana wada banngal kebal e golleeji;

- beydugol baawde sukaabe e rewbe ley nokkuuje mum'en yalla ebe keba no be nafira nokkuuje dee;
- faabaade koperatiifuuji e gollirde baawde hokkude golleeji sukaabe e rewbe , jaadooiji e ko be kasindini e mum;
- jannde banngal honnjagol dawronoobe ko'e mum'en golleeji nafooji;
- landingol lobbol baale golliroobe juude;
- darnude geelle golliroobe juude to saahal ley Mali too;
- hokkugol namaale e gollirde;
- darnugol luumooji hakkunde reesonjaaji yalla jaagu ana jara faa nokkuuje reesonjaaji dee jiida;
- moyyinde porogaram jannde e golleeji sukaabe e rewbe be kebaalino janngude naa yaltube jannde gila ngoddaaki;
- janngingol e ekkintingol golleeji golliroobe juude faa be beyda kebal lobbol;
- yirwinde golleeji gaddooji kebe;
- yaafinde birgiiiji e darnude luumooji;
- yirwinde golleeji kebal jeydaangal e neesu, tuurismu, yanngееji;
- yirwinde gollirde pamare feewde kebal;
- yammbinde golleeji ittugol jawle ley leydi (ndaartugol e ittugol) e ley nokkuure saahal ley Mali too ;

Banngal yirwingol laawi, ko haani gollеede koo anni:

- Laawi moyyinteedi
  - Kidal-Gaawo-Tummbutu;

- Gaawo-Burem-Tawsa;
  - Burem-Kidal;
  - Kidal-Timiyawin (keerol Aljeri);
  - Anefis-Tesalit-Bordj Bajji Moktar;
  - Kidal-Menaka;
  - Ansongo-Menaka-Anderabukan-keerol Niiger;
  - Goma Kuura-Tummbutu;
  - Duwansa-Gaawo (moyyintingol);
  - Gosi-Gurma-Rarus;
  - Laawol Boore-Koriyanse-Aka;
  - Laawol Muja-Jafaraabe-Jaaka-Tenenngu-Yuwaru;
  - Laawol Enndeliman-keerol Niijer;
  - Laawol Ansonngo-Tesalit- keerol Burkina Faso;
  - Leere-Fasaala.
- Moyyingol jipporde diwooji Kidal, Tesalit, Tawdeni, Menaka, Gaawo(moyyintingol), Gunndam;
  - Moyyingol kuran naange e gaasuwal e nokkuuje Tummbutu, Gunndam, Diie, nafunke, Gaawo, Menaka, Kidal, Tesalit, Gurma Raruus, Ansonngo, Tinnesaako, Abeybara, Burem, Duwansa Tenenngu, Yuwaru, Leere.
  - Hawrinirde reesonnaaji tati Saahal dii laawi mawdi e podirdi gaas ley Sahara.
  - Moyyinde panndirde laanaaji e daade mayo Bammaba, Diire, Yuwaru.

Banngal yirwingol golleeji tilsuɗu e biɓɓe aadama, ko woni ɗo ley ɗoo koo haani wadeede:

- Moyyintingol gollirɗe bonɗe e moyyingol gollirɗe kese banngal cellal ley keredu;
- Moyyingol oppital reeson Kidal e Menaka;
- Faabaade janngoobe jeyaaɓe saahal ley Mali yalla keɓa buursuuji njanngiroya;
- eggahodaabe beydenee safaareeji e dogotoro'en yalla ebe keɓa sawraade ɗo ɓe tawaa fuu;
- tabibtinde sardiiji ɓamaaɗi banngal cellal e nokkuuje cawrirɗe kaɗum e ley keredu;
- darnugol lekkoliiji kesi hono no wiiraa e ley reesonɗaaji Tummbutu, Gaawo e Kidal;
- faabaade kantiniiji lekkol yalla eɗi tabita;
- hokkude lekkol fuu jannginoobe lobbube, heyooɓe;
- hokkude janngoobe kayeeji e dewte, jannginoobe ndokkee kaaki jannginirdi;
- fuddude porogaram pamminirdo kumpitoowo jamaa yalla sukaaɓe, sakomaade sukaaɓe rewɓe ana keddo e jannde lekkol;
- Moyyinde iniweritteeji ley reesonnaaji saahal ley Mali, tawee reason e iniwersittee jaadoowo e alhaaliiji mum;
- Haggitingol jannde dowuure, jannginirdi mawɗi ngadee saahal ley Mali;

- Moyyintingol jannginirdi e ekkitorɗi golleeji ley reason Kidal, Gaawo e Tummbutu;
- Udditingol liiseeji tekniki forobaaji ley reason fuu;
- Udditingol jannginirdi ekkitorɗi golleeji, ley serkel fuu e ley saahal ley Mali;
- Faaboraade hasinbe fuu ndiyam lobbam, ceniibam;
- Moyyintingol robineeji ngalluure Gaawo;
- Moyyintingol robineeji ngalluure Tummbutu;
- Moyyinde pompirde ndiyam In Eseri- In Tebisaas- Kidal.

Banngal neesu, ko woni ɗo ley ɗoo koo haani :

- Moyyintingol gollirɗe neesuuji ley reesonnaaji, keredu, Tummbutu, Gaawo e Esuk;
- Yirwinde golleeji anndal neesuuji, finaa-tawaaji;
- beydugol kaaldal e kawral hakkunde neesuusi ley saahal ley Mali e ley yammbereeji e yewtereeji hono biyenal, festiwal.